

השואל את הפרה

פרק שמיני בבא מציעא

קג.

עין משפט
נר מצוה

שכיר בזמנו נשבע ונוטל אם ביום שיא ממלאכתו תצו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבוטות (דף מד:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מצעל הבית ושדויה אשכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכסבור שנתן

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אשכיר בזמנו נשבע ונוטל שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה במשום דבעל הבית טרוד בפועליו אבל הכא שוכר מהימן בשבועה אמר רבא אמר רב נחמן דהאי מאן דאוגר ליה ביתא לחבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרא וא"ל נקיטת חמש שנין מהימן א"ל רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זוזי בשטרא וא"ל פרעתין פלגא ה"נ דמהימן א"ל הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתבא אגביה א"נ מיכתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתיבי לך שטרא כי היכי דלא יא תחוק עליה אמר רב נחמן השואל אדם בטובו לעולם אמר רב מרי ברה דבת שמואל והוא דקני מוניה אמר רב מרי בריה דרב אשי ומהדר ליה קתיה אמר רבא דהאי מאן דאמר ליה לחבריה אושלין מרא למירפק ביה האי פרדיסא רפיק ביה ההוא פרדיסא פרדיסא רפיק ביה כל פרדיסא דבעי פרדיסי רפיק ואזיל כל פרדיסי דאית ליה ומהדר ליה קתיה אמר רב פפא דהאי מאן דאמר ליה לחבריה אושלין האי גרנותא ונפלה לא בני לה גרנותא ונפלה בני לה בי גרנותא כרי ואזיל כמה גרנותי בארעיה עד דמתרמי ליה וצריך למיקני מוניה: **מתני'** המושכיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית היה קטן לא יעשנו גדול גדול לא יעשנו קטן אחד לא יעשנו שנים שנים לא יעשנו אחד לא יפחות מן החלונות ולא יוסף עליהם אלא מודעת שניהם: **גמ'** היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אול ליה אי דאמר ליה בית סתם אחד יאמאי לא יעשנו שנים קטן אמאי לא יעשנו גדול אמר ריש לקיש דאמר ליה בית שאני מושכיר לך מרת ארכו כך וכך אי הכי מאי למימרא אלא כי אתא רבין אמר ריש לקיש דאמר ליה לבית כזה אני מושכיר לך ואכתי מאי למימרא אלא צריכא דקאי אגודא דנהרא מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא קמ"ל:

הדרן עלך השואל

המקבל שדה מחבירו במקום שנהגו לקצור יקצור לעקור יעקור לחרוש (א) אחריו יחרוש הכל כמנהג המדינה כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות

נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתמרק נקרא הכל תבן: [וע"ש מוספות שבת לו: ד"ה מירח] ואזל

הדרן עלך השואל

המקבל או באריסות למחלה ולשליש ולרביע או בחכירות כבן וכן כורים לשנה: לחרוש אחריו אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו ויפתחו לכשתרוע: זמורות

נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתמרק נקרא הכל תבן: [וע"ש מוספות שבת לו: ד"ה מירח] ואזל

(א) [למן קרא] שבוטות מה: (ב) ש"ל טוב ואפילו יעצין ועי' רש"י,

הגהות הב"ח

(א) בשבועה לחרוש אחריה יחרוש: (ב) דש"י ד"ה שכיר וד"ה אכל הד"ה: (ג) ד"ה ומהדר וכי' ובטובו הואי והאי: (ד) תוס' ד"ה נקיטת זכר דכתיב נמי איירי הכא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכי' ועוד י"ל כי' וכרש' המוכר [את] הבית דמו התוס' פירוש זה: (ו) תוס' ד"ה המקבל וכי' ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דמימנן:

הגהות הגר"א

[א] גמ' תחוק. כי' גירסת ר"ח לחוק ע"ל. בעל העיטור ועי' בתוס' ולשון שני פר"ח כו': [ב] רש"י ד"ה והוא דקני. מכי כו'. כי' ורי"ף ורמב"ם מפרשים אפי' לא אהדריה אכל לא קני [ב] מכי אהדריה כלתה קנייה דמשיכה ראשונה: ומהדר ליה קפיש. וכשיפחות שלא יהא רחוי יחזיר לו שצריך דהא לאו צממנה יצאה אלא שאלה הואי [ג] ובטובו ו' הוא והאי לאו טוב הוא: פרדיסא. סתמא: רפיק ציב. חד פרדיסא: כל דעבי. אפילו [ד] גדול כאלטוביא: ואי א"ל פרדיסי. רפיק ציב כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: אושלין. השאילני: גרנותא. צאר מים חיים להשקות עדות: לא צני לה. אם לא לצונתו ולומר עוד שאל לי לעולם לא מעכב עליו ואומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: צני לה. והרי היא שאלה לו עד שיקנה כל שדומיו: כי גרנותא אמר לו בלשון הזה השאילני כי גרנותא השאילני מקום לחפור בו צאר קאמר ליה: וכרי ואזיל כמה גרנותי צאריה. אם לא ימנא כחן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: ולריך למיקני מוניה. מעיקרא ואי לא קנה מוניה דיבורא בעלמא א"ל ומאי למחדר ציב: **מתני'** חייב להעמיד לו בית. צימי שכירותו: לא יעשנו קטן. השוכר מעכב עליו אי אפשי ציבית גדול ואי אפשי ציבית קטן: **גמ'** ואי דאמר ליה ציב זכר. אני מושכיר לך: אזולא ליה. הלך לו מזלו גרם ואמאי חייב להעמיד לו בית: ולעטעמיד ל"ג: מהו דסימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא. שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני צדיה שדך צני אדם מקפידין כך אכל ארכו ורחבו לא אתני צדיה: קמ"ל. דאכולה מילתא אתני:

קב א ב מ"י פ"א מהל' שכירות ה' ו' סמג ע"ן 5 טו"ש ח"מ ס' פט סעיף 3 וסעיף 4 וס' פט סעי' ג: קב ג מ"י שם פ"א הל' ג ועי' בהשגות וזמ"מ סמג שם טו"ש ח"מ ס' ש"ז סעיף א: קב ד מ"י שם הלכה ד טו"ש שם סעיף 3: קב ה ד מ"י פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין נב טו"ש ח"מ ס' שמה סעיף 1: קב ו ח מ"י שם הלכה ז טו"ש שם סעיף 1: קב ט מ"י שם הלכה ט טו"ש שם סעיף ח: קב י ב ל מ מ"י פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג ע"ן פט טו"ש ח"מ ס' ש"ז סעיף ח: ג נמי שם הל' ו טו"ש ח"מ ס' ש"ז סעיף א: בהג"ה: א א מ"י שם פ"ה הל' ו סמג שם טו"ש ח"מ ס' ש"ז סעיף ד: ב ע מ"י שם הלכה י סמג שם טו"ש ח"מ ס' שם סעיף 3:

נקיטת חמש שנין. פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ביד השוכר ואומר מושכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרא כי היכי דלא תחוק פירוש עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא צידי ואין השטר צידך אלא כדי שלא תכתב לך חשבון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב ש"ע כי יש קול שצממנאנא הוא אכלך אע"פ שהשטר צידך ולשון שני פר"ח וזה לשונו יש אומרים שכתב בשטר בזמן כך וכך שכתבי חזרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואומר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנין כו' ואסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי האי פירושא צממנאנא עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דגממנות השוכר האומר שפרע השכירות איירי נמי לעיל מיניה בסמוך ומשמע דכתיב נמי איירי (ו) ועוד דהשתא ניהא טפי מה שאמר צממנאנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר ישנו ביד המשכיר: **שואל** אדם בטובו. צריך צריך שאל מפרש בטובו שבוטות שמוחזק השואל להמשאל יכול השואל להשתמש לעולם ככליו של משאל ואין נראה: **פרדיסי רפיק ביה ב' פרדיסי דאית ליה.** וא"ל דאמר צריש המוכר את הבית (ב"ב דף סא: ושם ד"ה ארעתא) ארעתא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כולוהו כמו פרדיסי דהא אמר התם בסוף פרק (דף סט:) דיקלי יציב ליה תרי דיקלי ותו לא וי"ל דהיו דוקא צני מכל דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אכל צאלה אינו מקפיד דמשאל לכל צרכו (א) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחמונה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאל על התחמונה שהשואל מוחזק וכ"ל לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נראה צידו כדאמר לעיל קרקע צממנאנא בעליה עומדת ואפי' בסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להצניע לשמטו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אכל צממנאנא אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקה קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

המקבל. בתבן ובקש. אותו

שנקלץ עם השבולת קרוי תבן והנשאר בלא קרוי קש שקורין אישטובל"א כדכתיב (בראשית כד) גס תבן גס מספוא רב עמנו

ואתו שגשאר בקרקע אין נותנין לבהמות לאכול וכתיב נמי (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטים בשדות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הוליקוהו הבעלים איש לציתו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחזור אלא תבן במחזור היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (א) בעינא דתיבתן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אשפה מן התבן ולוצל השדה ולהכי קאמר דתיבתן כלומר שיהא הקש במקום הוצל העושין מן התבן והא דקאמר

ואזל